

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської науково-методичної конференції,

(Шостка, 20 квітня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

УДК 338.1

СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І УМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

В.Л. Акуленко, І.В. Прожога, В.В. Мамчук

Шосткинський інститут Сумського державного університета

вул. Гагаріна 1, м. Шостка, 41100

miv_72@i.ua

Виходячи з матеріалів конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992р.) сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби. Словосполучення «сталий розвиток» є перекладом з англійської мови: «розвиток, що підтримується». Російською мовою перекладається як «устойчивое развитие».

Якщо сказати дещо спрощено, сталий розвиток суспільства можна характеризувати як такий, за якого людина не робить значної шкоди природним системам, і вони встигають себе відновити. Тобто – це розвиток, який можна розглядати не лише як підтримуваний, а й як такий, що підтримує. Сьогодні не лише людина залежить від природи, а й природа залежить від людини.

Сучасне розуміння концепції сталого розвитку бере до уваги не лише економічний чи еколого-економічний, а й суспільний (соціальний) вимір з його політичними, ідеологічними, моральними, культурологічними складовими.

Сталий розвиток має забезпечити не лише біологічне виживання людини (людства), а й накопичення, збереження й передачу потенціалу духовного, особистого розвитку людини.

Звідси велике поняття трактовки сталого розвитку, та тих визначень, що вживаються для його характеристики – врівноважений, збалансований, гармонічний, контрольований, тощо.

Сталий розвиток є об'єктивною потребою людської цивілізації, оскільки він є альтернативою її попереднього розвитку, що поставив людину і суспільство перед проблемою виживання, самозбереження.

Сталий розвиток дає відповідь на об'єктивну потребу привести життя людини та розвиток суспільства у відповідність до природних процесів, аби зберегти глобальний баланс і відвернути катастрофу.

Розвиток природи і суспільства тісно пов'язані. Перехід до сталого розвитку потребує надзвичайних зусиль людства у тому, щоб змінюючи людський чинник загальнопланетарного розвитку, підпорядкувати діяльність людей об'єктивним, фундаментальним законам стабільного функціонування екосистем і, таким чином, зберегти умови фізичного існування людини.

Для реалізації сталого розвитку із усього переплетіння об'єктивних і суб'єктивних чинників треба виділити пріоритети, сформулювати стратегію, визначити завдання, знайти методи і засоби їх вирішення.

Головними передумовами реалізації сталого розвитку можна визначити такі:

- розуміння людьми фундаментальних основ стійкого розвитку відкритих стаціонарних систем;
- з'ясування глибини суті формування систем у єдності їх матеріальних та інформаційних засад;
- визначення напрямів зміни сутності людини як особистості у сукупності трьох основних її виявів: працюючої, перетворення людини з об'єкту у суб'єкт глобального розвитку;
- створення міжнародної нормативно-правової бази сталого розвитку;

- формування на основі вищезазначеного глобальних, національних, регіональних, місцевих стратегій сталого розвитку за умов економічного зростання та забезпечення основних потреб людей;

- суттєве зменшення енергоємності економіки;

- розгортання масової соціальної мобілізації на користь реалізації програм сталого розвитку.

Стійкий розвиток суспільства можливий лише за умов підтримки стабільного, стійкого розвитку екосистем, збалансованого з розвитком людини і суспільства.

Слово «система» - це те, що складається зі складових частин, сукупність елементів, що знаходяться у відносинах та зв'язках один з одним і утворюють певну цілісність, єдність.

Поняття «система» нерозривно пов'язане з поняттям «розвиток», коли говорять про розвиток, мають на увазі розвиток системи.

Система характеризується її станом, який визначається сукупністю значень характерних для даної системи величини, які називають параметрами стану.

Стан екосистеми характеризується її структурою, кількісним складом кожної екологічної ніші, трофічними зв'язками (що регулюють обмін речовин, харчування, живлення), енергобалансом тощо. Розвиток системи безпосередньо пов'язаний з її зміною. Через зміну системи змінюється її стан. Але не всі зміни ведуть до розвитку систем, а лише ті, що мають необоротний, спрямований і закономірний характер, і лише тоді, коли вони наявні водночас.

Разом з тим, розвиток не виключає і певної випадковості та невизначеності, бо зміни, на яких заснований розвиток, мають інноваційний, початковий, первісний характер.

Управління суспільним розвитком має виходити з загальних закономірностей розвитку та механізмів саморегуляції системи.

У розвитку системи взаємодіють три групи факторів, кожна з яких виконує відповідні функції:

1. Мінливість – забезпечує виникнення флуктацій, випадкових, невизначених відхилень від рівноваженого стану системи;

2. Спадковість – гарантує закономірність змін. Вона визначається зв'язком причин і наслідків у процесах, що відбуваються;

3. Відбір – здійснює селекцію найбільш ефективних змін, через які проходить система.

Завершальною ланкою кожного нового циклу є інформаційне закріплення змін, що відбувалися, за допомогою пам'яті системи. Пам'ять – це здатність системи накопичувати, зберігати і відтворювати інформацію.

З еволюційними змінами у природі змінюється і співвідношення між матеріальною і інформаційною складовими обміну. Як вважають деякі експерти – на користь інформаційної складової.

Список використаних джерел:

1. Глобалізація і безпека розвитку / О.Г.Білорус, Д.Г.Лукачєнко ін. – К.: КНЕУ, 2001, - 733с.

2. Екологічний менеджмент : навч.посібник / за ред.В.Ф.Семенова, О.Л.Михалюк. – К.: Центр навч.літерат, 2004. – 516с.

3. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития : монография / Л.Г.Мельник. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2003. – 288с.

4. На меті – сталий розвиток України // Вісник НАН України. – 2007. № 2. С.14-44